

6. klassi ajalugu

Muinasaeg ja vanaaeg

Õpitakse seletama ja kasutama ajaga, ajaloo periodiseerimisega ning käsitletavate teemadega seonduvaid mõisteid ja fraase. Õpiku ning lisamaterjali abil tutvutakse muinasaja ja vanaaja kohta käivate ajalooallikatega, õpitakse nendest infot leidma ning seda kriitiliselt hindama. Õpitakse kirjeldama inimese elu ja tegevust muinas- ja vanaajal, selgitama muutusi, mis leidsid ühiskonnas aset seoses tehnoloogiliste, kultuuriliste ja poliitiliste muutustega. Õpitakse tundma olusid, milles kujunesid kõige vanemad kõrgkultuurid Egiptuses ja Mesopotaamias. Õpitakse kirjeldama vanaaja riiklikku korraldust ning elulaadi, muinas- ja vanaaja kultuuri- ja teadusesaavutusi, tähtsamate vanaaja valitsejate tegevust ning võrdlema nendega seonduvaid aspekte Egiptuse, Mesopotaamia, Kreeka linnriikide ja Rooma riigi näitel. Kasutatakse IKT vahendeid õppe tõhustamiseks ning õpilaste vastavate oskuste kujundamiseks nii õppides kui ka töötulemusi esitledes.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riiklikus õppekavas ja kooli õppekava üldosas sätestatust. Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste (ajaloolise sõnavara) ja oskuste tasakaalu.

Hindamise vormid sisaldavad 5. klassis suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, allikmaterjali ja piltidega, loovtööd ning jutustuse kirjutamist, samuti allika usaldusvärsust info edasikandmisel. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Lühijutu ning kirjelduse puhul hinnatakse ülesehituse loogikat ja terviklikkust, mõistete ning märksõnade sobivust konteksti, stiili ja ainealast õigekirja

Teema: Muinasaeg

Teema olulisus: Muinasajal hakkasid inimesed üle minema toidu korjamiselt ja jahipidamiselt põllumajandusele. See oli niivõrd oluline muutus, et seda nimetatakse põllumajanduslikuks revolutsiooniks. See võimaldas saaki suurendada ja tekkisid püüasulad, mis viis tsivilisatsioonide tekkimiseni. Muinasajal tehti suuri edusamme tööriistade ja tehnoloogia valdkonnas. Näiteks võeti kasutusele metallid. Muinasaegne ühiskond oli sõltuv looduslikest ressurssidest ning inimesed pidid neid ressursse hoolikalt kasutama ja jälgima, et neid ei ammendataks. See on meile väärtuslikuks õppetunniks, kuidas ka tänapäeval jätkusuutlikult kooskõlas loodusega eksisteerida, hoida keskkonda enda ümber ja olla teadlik tarbija. Muinasaja käsitlemisel kinnistatakse õpilase oskust orienteeruda ajas, tunda ja kasutada kontekstis ajaloomõisteid, näha põhjuse-tagajärje seoseid, arendada erinevaid õpioskusi (nt analüüsioskus) jne. Eesti ning kitsamalt kodukoha ajalooga tutvumine loob käsitletavate teemade ja paikadega isikliku seose.

Õpitulemused:

Õpilane:

- Teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut.
- Kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt.
- Toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu.
- Kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis.

Õppesisu:

Esiaeg ehk muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu, eKr, pKr, sajand, aastatuhat, kümnend, araabia number, Rooma number, ajalooallikad, arheoloogia

Inimese kujunemine, kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, sugukond, küttimine ja korilus.

- Nimetab muinasaja perioode ja toob näiteid erinevate perioodidele iseloomulikest tunnustest, avastustest ja leiutistest - kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; - seletab ja kasutab mõisteid kontekstis.	
Muinasaeg Eestis	
ÕPILANE: - teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi; - teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust; - kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid Eestis; - teab esimesi asulaid: Pulli ja Kunda Lammasmägi; - teab mõnda kodukohas asuvat muistist või kodukoha inimasustuse tekkelugu.	Pulli, Kunda Lammasmägi, alepõld, kindlustatud asula, kalmed
Lõiming: Kunstiõpetus - õpilane illustreerib oma teadmiste põhjal eestlaste eluolu muinasajal. Matemaatika - aja mõõtmine: arvtelje koostamine, sajandite määramine, arvutamine - kui palju aega on ühest sündmusest möödunud?	

Teema: Vanad idamaad

Teema olulisus: Esimesed suured riigid tekkisid sooja kliimaga aladel üleujutavate jõgede orgudes, kus liikumine toimus peamiselt veeteede kaudu. Tänu üleujutustele oli muld viljakas ja sai tegeleda viljakasvatusega. Tekkis tööjaotus ning võrdsete inimeste kogukonnast eraldusid ajapikku teised ühiskonnakihid. Rahvaarvu kasvades oli vaja viljakat maad juurde saada. Selliste suurte tööde korraldamiseks – niisutuskanalite kaevamine, tammide ehitamine, ühiselt maa kaitsmine vaenlase eest – tekkisidki esimesed riigid ja võeti kasutusele kiri. Õpilasel kujuneb oskus orienteeruda ajaloolises ajas, oskus leida, analüüsida ning mõista seoseid ning mõtestada ajaloolise keskkonna kujunemist, nt miks kujunesid tsivilisatsioonid just suurte jõgede ääres või miks võeti kasutusele kiri. Kujuneb oskus töötada ajalookaardiga ning täita kontuurkaarti.

Õpitulemused:

ÕPILANE:

- toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus;
- nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust;
- selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid;
- oskab näidata kaardil Egiptust, Mesopotaamiat, Vana Indiat ja Vana Hiinat.

Õppesisu:

Tsivilisatsioon ehk kõrgkultuur, Egiptus ja Niilus, Mesopotaamia - Eufrat ja Tigris, Hiina - Huanghe ja Jangtse, India - Indus ja Ganges

Mesopotaamia

ÕPILANE:

- toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;

Sumerid, linnriik, Babüloonia, Hammurapi, seaduste kogu, kiilkiri, savitahvel, tsikuraat, Ištar, Marduk, potikeder ja ratas, Gilgameš

- teab, milline oli Mesopotaamia riiklik korraldus; - teab, kes oli Hammurapi; - mõistab Mesopotaamia kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning oskab tuua näiteid.	
Egiptus	
ÕPILANE: - nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust; - nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos; - kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis; - teab, milline oli Egiptuse riiklik korraldus ning kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; - kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel; - tunneb Egiptuse kultuuri- ja teadussaavutusi meditsiinis, matemaatikas, astronoomias - toob näiteid kujutavast kunstist, teab mõnda Egiptuse püramiide.	Vaarao, preestrid, templid, ametnikud, orjad, hieroglüüfid, papüürus, palsameerimine, muumia, sarkofaag, püramiidid, kalender, aritmeetika ja geomeetria
Lõiming Ühiskonnaõpetus - riigi tunnused (skeem riigi tunnuste kohta) Loodusõpetus - Euroopa ja Aasia kaart, jõed.	

Teema: Vana India ja vana Hiina

Teema olulisus: Vana-India ja Vana-Hiina kuuluvad maailma vanimate kõrgkultuuride hulka. Sealt on pärit mitmed teadmised ja leiutised, mida igapäevaelus kasutame. Tänapäeva Hiina Rahvavabariik ja India Vabariik on maailma suurima rahvaarvuga riigid ning avaldavad olulist mõju maailma majandusele ja poliitikale. Hiina ja India ajaloo, kultuuri ning religiooni tundmine aitab kaasa avara silmaringiga tolerantse maailmakodaniku kujunemisele, kes väärtustab kultuurilist mitmekesisust.

Õpitulemused:**ÕPILANE:**

- nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust;
- teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas;
- teab, et Vana-India ja Hiina kõrgkultuurid tekkisid suurte jõgede äärde;
- teab, mis on kastisüsteem;
- toob näiteid India ja Hiina avastustest ja leiutistest;
- mõistab, et erinevates piirkondades on erinevad usulised tõekspidamised ja väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.

Õppesisu:

India ja Indus, Ganges, kastisüsteem, usulised tõekspidamised, budism, kunst, kirjandus, arvutussüsteem, male, Hiina ja Huang He, Jangtse, keisriigi algus, Hiina müür, Suur Siiditee, kompass, paber, Konfutsius

Teema: Vana -Kreeka ja Vana- Rooma

Teema olulisus: Vana-Kreeka ja Vana-Rooma ajalugu, kultuur ning teadussaavutused on oluliselt mõjutanud inimeste arusaama meid ümbritsevast maailmast ning inimestevahelistest suhetest. Lääne kultuur ja lääneliku demokraatia põhimõtted pärinevad Vana-Kreekast. Kreeka filosoofid leiutasid tänapäeva teaduse ning Kreeka ajaloos peituvad lääne meditsiini juured. Rooma impeeriumis arenes välja võrdsusel ja õiglusel põhinev õigussüsteem. Paljud antiikaja tehnoloogilised saavutused (teedevõrk, akveduktid, termid) on aluseks tänapäeva tehnilistele lahendustele.

Antiikaja ajaloo õppimise kaudu kujundame kultuuriteadlikku inimest, kes tajub kultuuri rolli inimeste mõtte- ja käitumise laadi mõjutajana ning selle muutumist ajaloo jooksul. See võimaldab näha paralleele mineviku ja tänapäeva vahel ning analüüsida põhjuse-tagajärg seoseid. Antiikajaloo kaudu puutub õpilane kokku uute mõistetega, mille tundmine ja kontekstis kasutamine laiendab õpilase oskussõnavara. Sõnavara rikkus on omakorda mõtlemise alus. Töötamine erinevate allikate ja kaartidega võimaldab arendada õpilase funktsionaalset kirjaoskust, oskust teha järeldusi, luua seoseid ning kriitiliselt hinnata erinevate allikate usaldusväärsust.

Kreeta-Mükeene kultuur

Õpitulemused:

- kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis
- toob näiteid sündmustest ja protsessides maailma ajaloos
- oskab näidata kaardil: Kreeka, Kreeta, Balkani poolsaar, Ateena, Sparta
- teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist

Õppesisu:

Balkani poolsaar, Hellas ja hellenid, barbarid, Kreeka, Kreeta, Ateena, Sparta, Knossos, Mükeene

Kreeka linnriigid	
ÕPILANE: - teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi - kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat - toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised - kirjeldab Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust ja eluolu Ateena ja Sparta näitel, võrdleb neid kirjelduse põhjal - seletab ja kasutab järgmisi mõisteid: polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori	polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, Perikles, Kreeka-Pärsia sõjad (Maratoni lahing)
Vana-Kreeka kultuur ja teadus	
ÕPILANE: - nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos - teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist - iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust - toob näiteid Vana-Kreeka kultuuri- ja teadussaavutustest - oskab nimetada tähtsamaid kreeka mõtlejaid - jutustab olümpiamängudest ja kreeka kunstist	Herakles, komöödia ja tragöödia, Zeus, Olümpia, olümpiamängud, 776 eKr, templid, arhitektuur, skulptuur, vaasimaalid, Herodotos, nt Pythagoras, Hippokrates, Sokrates, Platon, Aristoteles

- püüab vaadelda maailma minevikus elanud inimeste pilgu läbi ning mõistab Vana-Kreeka kultuuri mõju Euroopa ajaloole	
Hellenism	
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos - toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos - teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi - teab, kes oli Aleksander Suur ja kirjeldab tema vallutuste tagajärgi - selgitab, mis on hellenism ning toob näiteid hellenismiaja kultuuri- ja teadussaavutustest	Aleksander Suur, hellenism, Aleksandria, seitse maailmaimet, nt Eukleides, Archimedes, Ptolemaios
Lõiming: kehaline kasvatus - olümpiamängud antiikajal ja tänapäeval. Kunstiõpetus - oma igapäevaelust valitud seiga vaasimaalina kujutamine.	
Vana -Rooma	
Rooma riigi tekkimine ÕPILANE - toob näiteid sündmustest ja protsessides maailma ajaloos - nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos - kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis	Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma, Tiberi jõgi, Alpi mäestik, Romulus, 753 eKr, Kapitolium, foorum, ladina keel, etruskid

- paigutab ajatelejele ajaloosündmusi, kasutades õigesti ajaühikuid, lahendab ajateleje abil ülesandeid - näitab kaardil: Apenniini poolsaar, Vahemeri, Rooma linn, Tiberi jõgi, Alpi mäestik - teab Rooma riigi tekkelugu ning teab, kes oli Romulus ja miks on ta oluline Rooma kultuuriloos - paigutab ajatelejele Rooma linna asutamise aasta - selgitab ja kasutab kontekstis järgmisi mõisteid: Kapitolium, foorum, ladina keel	
Rooma Vabariik	
ÕPILANE - kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost - nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust - selgitab Rooma vabariigi riigikorda - kirjeldab ja näitab kaardi abil Rooma riigi laienemist - teab, kuidas said roomlased Vahemere maade valitsejateks - seletab, miks ja kuidas lõppes vabariigi ajajärk - teab, kes oli Caesar ja ja põhjendab tema olulisust	vabariik, senat, konsul, rahvakoosolek, Puunia sõjad, Hannibal, Kartaago, Caesar, leegion, kodusõda
Eluolu Vana -Roomas	

ÕPILANE: - teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas - toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu - kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis - kirjeldab eluolu Rooma riigis - teab mõisteid: patriitsid, plebeid, rahvatribuun, gladiaator ja kasutab neid õiges kontekstis	patriitsid, plebeid, rahvatribuun, perekond, ori, gladiaator
Kultuur ja religioon vana Roomas	
ÕPILANE: - teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist - toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised - toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus - teab roomlaste usule iseloomulikke jooni - mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos - teab, kes oli Jeesus Kristus ning mõistab tema olulisust kultuuriloos - kasutab uusi mõisteid õiges kontekstis	templid, amfiteater, akvedukt, triumf, Colosseum, kristlus, Uus Testament, piibel

Rooma keisririik**ÕPILANE:**

- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ajaloos
- teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele
- paigutab ajateljele ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos
- selgitab Rooma keisririigi valitsemiskorda
- tunneb Rooma ühiskonna üldist arengut keisririigi ajal
- teab, miks lõhenes Rooma keisririik
- teab, kes oli Augustus ja põhjendab tema olulisust
- teab, millal ja miks lagunes Rooma keisririik

provints, Lääne-Rooma, Ida-Rooma, Augustus, Konstantinoopol, 476, hunnid, suur rahvasterändamine

Lõiming

Loodusõpetus - Apeniini poolsaar, Itaalia geograafiline asend ja loodusolud

Matemaatika - Rooma linna vanuse arvutamine, kuningate ajajärgu pikkus.

Kunstiõpetus - plakati illustreerimine, arhitektuuriliste saavutuste kujutamine pildina.